

Szegedi Tudományegyetem
Mezőgazdasági Kar

FENNTARTHATÓ PRECÍZIÓS KERTÉSZETI SZAKMÉRNÖK
képzés

Dr. habil. Jakab Péter
egyetemi docens

Szerzőtárs: Nagy Piroska, okleveles agrármérnök

Az ökológiai termesztés elméleti alapjai kurzus

Az ökológiai gazdálkodás kialakulása és jogi szabályozása

OLVASÓLECKE

 20 perc	 1 óra 16 perc	Tanulási idő: 3 óra
--	--	------------------------

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

AZ ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁS HAZAI KIALAKULÁSA ÉS JOGI SZABÁLYOZÁSA

A magyarországi biogazdálkodás közel negyvenéves múltra tekint vissza. A kezdetekhez jelentősen hozzájárult a [Kertészet és Szőlészet](#) hetilap és a Mezőgazdasági Kiadó. Az ökológiai gazdálkodás kezdeti mozgalmi és elméleti bázisa az 1983-ban megalakult **Biokultúra Országos Klub** volt, amely 1987-ben **Biokultúra Egyesületté** alakult.

Közép-Kelet-Európában elsőként Magyarországon indult meg az ökológiai gazdálkodás, de a 90-es évek végén az összterület viszonylatában már Csehország és Szlovákia is megelőzött bennünket.

A 90-es évek elején dinamikus, évi 50-100%-os növekedés volt megfigyelhető, 1994-2002 között a magyarországi ellenőrzött ökogazdaságok területe 2.250 ha-ról 103.700 ha-ra nőtt. A dinamikus fejlődés pozitív megítélése mellett azonban, figyelembe kell venni a termőterületek szerkezetét is, melyben a legnagyobb területet a rét, legelő területek foglalnak el. A szerkezet nem szolgálja a hazai fogyasztás növekedését, melyhez több családi gazdaság kellene, széles választékú zöldség, gyümölcs, és hús termékekkel.

1. Magyar Biokultúra Szövetség

A magyar biogazdálkodók, környezetkímélők és egészségvédők 1983-ban megalakították a Biokultúra Országos Klubot, amely 1987 óta Biokultúra Egyesületként működött. Céljuk a magyarországi öko(bio)gazdálkodás széleskörű elterjesztése, a környezetszennyezés csökkentése, egészséges bioélelmiszerek előállítása.

1983-ban jelent meg először az azóta is kéthavonta megjelenő Biokultúra c. újság. A Szövetség minden évben megrendezi tudományos fórumát, a Biokultúra Találkozót, és országgrészenként a Biokultúra Napokat, információs központot működtet, vetési naptárt, szakkönyveket ad ki.

A szervezet 1987 óta teljes jogú tagja az IFOAM-nak. Az ellenőrzés, minősítés munkáját kezdetben a Biokultúra Egyesület végezte saját feltételrendszere alapján, 1996-tól azonban az erre a célra létrehozott Biokontroll Hungária KHT, majd Biokontroll Hungária Nonprofit KFT végzi ezt a feladatot.

1. kép. Magyar Biokultúra Szövetség logo
Forrás: www.biokultura.org

2005-ben a Biokultúra Egyesület átalakult [Magyar Biokultúra Szövetségé](#) (1. kép.).

A Szövetség fő célja: „Az ember és természeti környezete harmonikus kapcsolatának minden területen történő fejlesztése, és az ezzel foglalkozó társadalmi szervezetek tevékenységének összehangolása”.

„A Szövetség feladata:

- ♣ népszerűsíti, terjeszti az ökológiai gazdálkodási szemléletet,
- ♣ képviseli az ökológiai szemléletet a termelők, fogyasztók és hatóságok előtt,
- ♣ támogatja a térségi ökológiai szemléletű programokat,
- ♣ ösztönzi az ökológiai gazdálkodási termékek fogyasztását,
- ♣ megismerteti a termelőkkel az ökológiai gazdálkodás adminisztratív és ellenőrzési rendszerét,
- ♣ támogatja az ökológiai szemlélettel foglalkozó képzés és kutatás szakterületeit,
- ♣ előadások, tanfolyamok, szaktanácsadás, bemutatók, és kiadványok útján terjeszti az ökológiai mezőgazdálkodással kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismereteket,
- ♣ szervezési információnyújtás és koordinálás útján előmozdítja a helyi és regionális ökotermelői és fogyasztói közösségek létrejöttét,
- ♣ kapcsolatot tart és együttműködik az ökológiai mezőgazdálkodással foglalkozó hazai, külföldi és nemzetközi társszervezetekkel,
- ♣ az ökológiai mezőgazdálkodás térnyerése céljából támogatja a kertbarát mozgalom kiszélesítését, ökológiai mintagazdaságok kialakítását,
- ♣ előmozdítja a falusi ökoturizmus és az ökológiai mezőgazdálkodás kölcsönhatását,
- ♣ szerepet vállal a hagyományos és őshonos állat- és növényfajták génállományának megőrzésében,
- ♣ elősegíti az ökológiai kutató-fejlesztő tevékenység eredményeinek gyakorlati hasznosítását,
- ♣ támogatja a természet- és környezetvédelmet,
- ♣ előmozdítja ellenőrzött, biológiai, környezetkímélő, energiatakarékos és hulladékhasznosító eljárások feltárását, terjesztését,
- ♣ törekszik a természeti környezet és az emberi táplálék környezetidegen vegyi, biológiai és egyéb anyagokkal történő terhelésének csökkentésére – támogatja minőségi szempontból értékesebb, egészségesebb, táplálóbb termények, termékek és élelmiszerek elméleti és gyakorlati előállítási módjait. „

A hazai piac kialakítása érdekében az egyesület évek óta [Ökopiacot](#) működtet Budapesten, és segíti a vidéki ökopiacok tervezését, továbbfejlesztését is.

A Szövetség a magyar biogazdálkodást átfogó érdekvédelmi ernyőszervezet, amelynek tagjai – a biogazdákat, fogyasztókat, szimpatizánsokat tagként nyilvántartó - hét regionális biokultúra egyesület, és öt funkcionális (MÖSZ, Biodinamikus, Oktatók, kutatók, Méhészek és Feldolgozók) egyesület.

2. Biokontroll Hungária Ellenőrző és Tanúsító Nonprofit KFT

1996-ban a Biokultúra Egyesület hozta létre önálló vállalként Biokontroll Hungária KHT néven. A tanúsító szervezet 2007 óta Biokontroll Hungária Ellenőrző és Tanúsító Nonprofit KFT-ként végzi tevékenységét (2. kép.).

A Biokontroll Hungária Nonprofit KFT fontos szereplője a bio tanúsítás rendszerének azzal, hogy ellenőrzi és tanúsítja az ökológiai szektor gazdasági szereplőinek munkáját. Feladatuk

garantálni a fogyasztóknak, hogy az értékesebb, és ezért drágább élelmiszer valóban az előírásokat betartó üzemből kerül ki, másfelől megvédeni a valódi biogazdálkodókat a tisztességtelen versenytől, azoktól, akik csupán állítják termékeikről, hogy az „bio”.

Azonosítási kódszámuk: HU-ÖKO-01.

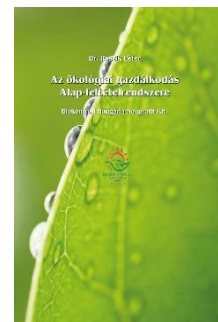
Az ellenőr feladata, hogy az egyes tevékenységeknek megfelelően kialakított rendszer szerint jegyzőkönyvbe rögzítse a termék előállítás folyamatait, az előírásoktól való eltéréseket. A tanúsító feladata, hogy megállapítsa e folyamatok előírásoknak való megfelelését, és – ha minden rendben – akkor kiadja a hologrammal és egyedi azonosítóval ellátott tanúsítványt, mert **eredeti tanúsítvány (igazolás) nélkül nincs ökológiai termék!**

Magyarországon is, mint minden uniós tagállamban az Európai Unió ökológiai gazdálkodásra vonatkozó rendelkezései érvényesek, a Biokontroll ellenőrzési és tanúsítási rendszere is alapvetően ezen alapul. Az EU bio rendeletei nehezen érthető jogszabályok, ezt a problémát hivatott megoldani a **Biokontroll Alapfeltétel-rendszere** (3. kép), amely közérthetően és egyes tevékenységcsoportokra összerendezve tartalmazza az EU bio rendeletek főbb előírásait, és azok értelmezését.

Az ökológiai gazdálkodás egyes európai szervezetei az EU rendeletektől szigorúbb igényekkel lépnek fel.

2. kép. A Biokontroll Hungária Nonprofit Kft logója

3. kép. Alapfeltétel-rendszer
Forrás: Saját felvétel

A Biokontroll nemzetközi kapcsolatrendszere alapján **külföldre szállító partnerei** (4. kép) számára, kérésre az alábbi előírásrendszereknek való megfelelés megállapításához szükséges ellenőrzéseket is el tudja végezni:

- NOP (az USA nemzeti jogszabálya)
- Bio Suisse (a svájci ökológiai gazdálkodók szövetségének feltételrendszere)
- Demeter (a Demeter International biodinamikus gazdálkodási módra vonatkozó előírásai)
- Naturland (német védjegyszövetség feltételrendszere)
- Bioland
- KRAV
- Soil Association

4. kép. A Biokontroll Hungária Nonprofit KFT külföldi partnerei
Forrás: www.biokontroll.hu

Az ellenőrzés és tanúsítás mellett fő feladataikhoz tartozik a [Biokultúra újság kiadása](#), és az ökológiai gazdálkodáshoz kapcsolódó kutatási programokban való részvétel is.

[Így néz ki](#) egy ellenőrzés....

4. Hungária Öko Garancia KFT

2000-ben alakult meg a második magyar ökológiai független ellenőrző és tanúsító szervezet, a [Hungária Öko Garancia KFT](#). (5. kép.). A Hungária Öko Garancia Kft. az EASY-CERT group AG tulajdonában van. Az EASY-CERT group AG mögött osztrák és svájci gazda szervezetek és kutatóintézetek állnak.

5. kép. Hungária Öko Garancia KFT logo
Forrás: <https://hu.abg-cert.com/>

2010-től kezdődően a legjelentősebb védjegyszervezetek saját feltételrendszerei szerinti ellenőrzésekkel bővítették tevékenységüket: Bio Austria, Bio Suisse, Biokreis, Bioland, Demeter, Naturland és GlobalGAP.

Azonosító kódszámunk: HU-ÖKO-02. A Hungária Öko Garancia KFT 2019 évben közel 800 ügyfél tanúsítását végezte.

5. Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet (ÖMKi)

Az ÖMKi, [Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet](#) (6. kép) hazánk egyedüli ökogazdálkodásra specializálódott kutatóintézete. 2011-ben azért jött létre, hogy előmozdítsa az ökológiai gazdálkodás hazai fejlődését és szélesebb körű alkalmazását.

Alapelvek:

- ♣ hitelesség,
- ♣ részvételi kutatás
- ♣ gyakorlat-központúság
- ♣ hatékony ismeretátadás

6. kép. ÖMKi logo
Forrás: <https://www.biokutatas.hu/hu/>

Szakmai céljaik:

- „az ökológiai gazdálkodók számának és öko területek nagyságának növelése
- az ökológiai gazdálkodás fejlesztése hazai és nemzetközi kutatásokkal

- az ökológiai gazdálkodás hitelességének fokozása független tudományos eredményekkel
- az ökológiai gazdálkodás versenyképességének növelése
- minőségi szolgáltatások nyújtása a fenntartható agráriumért
- ismeretterjesztés, tényekre alapozott, hiteles tájékoztatás
- együttműködés és párbeszéd erősítése az ökológiai gazdálkodásban érintett köz- és magánszféra szereplői között”

Az ÖMKi [on-farm kutatásai](#) során számos növény ökológiai termesztésének a vizsgálatát végzi gazdák bevonásával.

Biotörténelem...

- 1975 IFOAM
- 1983 Országos Biokultúra Klub
- 1987 Biokultúra Egyesület
- 1996 Biokontroll Hungária KHT megalakítása,
- 2000 Hungária Öko Garancia KFT
- 2005 Magyar Biokultúra Szövetség
- 1996-ban a Biokultúra Egyesület hozta létre önálló vállalatként Biokontroll Hungária KHT-t,
- 2007 óta Biokontroll Hungária Nonprofit KFT
- 2011 ÖMKi

6. Az ökológiai gazdálkodásra vonatkozó, érvényben lévő (2020.12.05.) Európai Unió, valamint hazai jogszabályok

1. A [Tanács 834/2007/EK rendelete](#) az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről és a 2092/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről.
2. A **Bizottság 2008. szeptember 5-i [889/2008/EK rendelete](#)** az ökológiai termelés, a címkézés és az ellenőrzés tekintetében az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről szóló 834/2007/EK rendelet részletes végrehajtási szabályainak megállapításáról.

A **Bizottság (EU) [2020/977 rendelete](#)** (2020. július 7.) a 889/2008/EK és az 1235/2008/EK rendeletről a Covid19-világjárvány miatti, az ökológiai termékek termelésének ellenőrzése tekintetében való eltérésről.

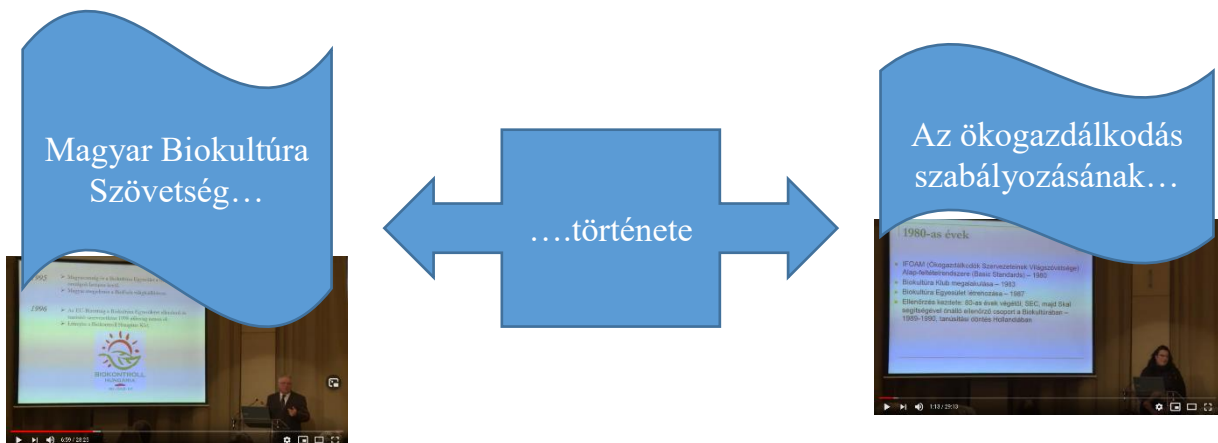
– A **Bizottság (EU) [2020/1667 rendelete](#)** (2020. november 10.) az (EU) 2020/977 végrehajtási rendeletnek az ökológiai termékek termelésének ellenőrzésével kapcsolatos ideiglenes intézkedések alkalmazási időszaka tekintetében történő módosításáról.
3. A **Bizottság 2008. december 8-i [1235/2008/EK rendelete](#)** a 834/2007/EK tanácsi rendeletben az ökológiai termékek harmadik országból származó behozatalára előírt szabályozás végrehajtására vonatkozó részletes szabályok meghatározásáról.

– A **Bizottság (EU) [2020/977 rendelete](#)** (2020. július 7.) a 889/2008/EK és az 1235/2008/EK rendeletről a Covid19-világjárvány miatti, az ökológiai termékek termelésének ellenőrzése tekintetében való eltérésről.

– A **Bizottság (EU) [2020/1667 rendelete](#)** (2020. november 10.) az (EU) 2020/977 végrehajtási rendeletnek az ökológiai termékek termelésének ellenőrzésével kapcsolatos ideiglenes intézkedések alkalmazási időszaka tekintetében történő módosításáról.
4. [34/2013. \(V. 14.\) VM rendelet](#) a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai gazdálkodási követelmények szerinti tanúsításáról, előállításáról, forgalmazásáról, jelöléséről és ellenőrzésének eljárásrendjéről.

5. Az **Európai Parlament és a Tanács (EU) [2018/848 \(V. 14.\) rendelete](#)** (2018. május 30.) az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek jelöléséről, valamint a 834/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről.
- Az **Európai Parlament és a Tanács (EU) [2020/1693 rendelete](#)** (2020. november 11.) az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek jelöléséről szóló (EU) 2018/848 rendeletnek az alkalmazása kezdőnapja és a rendeletben említett bizonyos egyéb időpontok tekintetében történő módosításáról.
  - A **Bizottság (EU) [2020/427 felhatalmazáson alapuló rendelete](#)** (2020. január 13.) az (EU) 2018/848 európai parlamenti és tanácsi rendelet II. mellékletének egyes ökológiai termékekre vonatkozó részletes termelési szabályok tekintetében történő módosításáról.
6. A **Bizottság (EU) [2020/464 végrehajtási rendelete](#)** (2020. március 26.) az átállási időszakok visszamenőleges elismeréséhez szükséges dokumentumok, az ökológiai termelés, valamint a tagállamok által nyújtandó tájékoztatás tekintetében az (EU) 2018/848 európai parlamenti és tanácsi rendelet alkalmazására vonatkozó egyes szabályok megállapításáról.

Válaszoljuk meg!

1. *Melyek voltak a hazai biogazdálkodás kialakulásának legfontosabb állomásai?*
2. *Milyen hazai tanúsító szervezeteket ismer?*
3. *Milyen hazai innovációs szervezetet ismer, amely kutatásaival segíti a biogazdálkodókat?*

Gondolkodjunk el rajta... és írjuk le!

- ✓ *A ma megismert bioszervezetek honlapjain keressen ingyenesen letölthető, biogazdálkodást és a fogyasztói tájékozódást segítő kiadványokat! Készítsen listát azokról!*

Kötelező irodalom:

- ♣ Selényi Sz. szerk. (2013): Gyakorlati biogazdálkodás 1. Mezőgazda Kiadó, Budapest
- ♣ Selényi Sz. szerk. (2005): Ökogazdák kézikönyve. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest
- ♣ Süli-Zakar T.-Jakab P. (2016): Környezetkímélő és fenntartható gazdálkodás. SZTE MGK, Hódmezővásárhely
- ♣ Radics L. szerk. (2001): Ökológiai gazdálkodás, Dinasztia Kiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- ♣ Mezei O-né (2000): Biodinamikus kertgazdálkodás. Biogazda Kiskönyvtár, Budapest
- ♣ Nagy J. (2009): Ökológiai gazdálkodás. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest
- ♣ Roszík P. (2018): Az ökológiai gazdálkodás alap-feltételrendszere. Biokontroll Hungária Nonprofit Kft., Budapest
- ♣ <https://www.biokultura.org>
- ♣ <https://www.biokontroll.hu/ellenorzes-es-tanusitas/jogszabalyok/>